

Inv. A. 70.656

Wm

INSEMĂRI ISTORICE ȘI LITERARE

ADUNATE

DIN BIBLIOTECI ȘI ARHIVE GALIȚIENE

ÎN VARA ANULUI 1885.

RELAȚIUNE PRESENTATĂ ACADEMIEI ROMÂNE

B512916

DE

Prof. I. BIANU

Bibliotecarul Academiei Române.

Extrasă din Analele Academiei Române, Seria II, Tom. VIII, Sect. I.

BUCUREȘCI
TIPOGRAFIA ACADEMIEI ROMÂNE (LABORATORII ROMÂNI)
No. 42, STRADA COLȚEI, No. 42.
1886.

Domnule Președinte,

În luna lui August 1686 regele Poloniei Ioan Sobieski, conform înțelegerilor luate cu Papa și cu Împăratul, a intrat în Moldova cu o puternică armată spre a începe o campanie mare în contra oștirilor Turcești și Tătărești. Greutăți de tot felul, în mare parte neprevăzute, au silit pe gloriosul rege polon a se întorce fără nici o ispravă în țara lui, după o petrecere în Moldova nici chiar de trei luni. Dimpreună cu dînsul a părăsit Moldova și a plecat în Polonia și Mitropolitul țerei Dosofteiu, ducîndu cu sine archiva cu toate odorele Mitropoliei precum și mîștele S-tului Ioan cel nou numit și S-tul Ioan de la Suciava. Acest fapt istoric este foarte cunoscut; despre el vorbesc cronicarii moldoveni Nicolae Costin (Letop. II, 40 sqq. ed. 1845), Ioan Neculcea (ibid. p. 257), Dimitrie Cantemir (Ist. Imp. ottom. trad. Hodosiu, Bucuresci 1878, II, 541 sqq.) și alți contemporani. Părerile lor sunt foarte deosebite și chiar contradictorii în ceea ce privește motivele plecării lui Dosofteiu și modul cum el și-a părăsit țara. Unii spun că a plecat de bună voie, alții, mai cu seamă Dimitrie Cantemir, dicu că a fost ridicat cu forța de omenii lui Sobieski, torturat și dus ca prinz în Polonia. Părerile acestea au fost adunate în timpul din urmă cu multă diligență și discutate într-un studiu foarte prețios asupra vieții și activității Mitropolitului Dosofteiu, care se publică în «Candela» de la Cernăuți No. 2 și următorii din 1885.)

Asupra acestui punct noi aducem aci povestirea unui martor,

aşa dicëndü ocularü, la cele petrecute in numita campanie. Povestirea acésta este, pe câtü scimü, încă necunoscută prin tiparü. In *Teka Naruszewicza* pe anii 1685—1687 (Mss. No. 181, in biblioteca Czartoryski in Cracovia) se află copiate părți din relațiunea făcută de Stanislau de Brzezic Woienski. Copia este făcută după Mss. 266 din biblioteca Corsiniană din Roma. Relațiunea este intitulată : «Compendiosa e veridica Relazione di quanto ha operato nella scorsa campagna l'armata del Rè di Polonia aprò della Santa Lega contro quella de' Turchi e Tartari nella Podolia, Scritta dall' Ill-mo e Reverendiss. Monsignor Stanislao a Brzezic Woienski, Vescovo di Kamieniec. All' Illustrissimo Signor Giovanni Carlo Matesilani Residente della Sacra Maestà del Rè di Polonia, dedicata... etc.» Acesta este titlulü generalü alü relațiunii; ea este in volumulü lui Naruszewicz alü 61-lea documentü. Pentru noi are interesü a dóua relațiune care se află in același volumü la No. 102, și este intitulată : «Relazione seconda dell' armata polacca dalli 18 Agosto vicino Iassi nella Moldavia sino alli 4 Ottobre 1686.» Acéstă relațiune pórtă data la sfârșitü : «dal campo Regio vicino Iassi 4 Ottobre 1686.» Extragemü următórele dóue alineate : Nella Città di Iassi è insorto (dicono) accidentalmente un' incendio, che hà incenerito gran parte di quella città con le superbe chiese Rutene ed altri edifizj, mà li piü sensati stimano, che l'incendio sudetto sia seguito ad instigazione de' nemici, per aver ricevuto con tanto applauso in essa città il nostro Rè, e singolarmente il Patriarca Ruteno, avvendolo incontrato, come si scrisse, Pontificalmente vestito accompagnato da 200 preti di quella nazione.

«Risolutosi dunque la Maestà del Rè, per li motivi accennati di ritornare con tutta l'Armata à Iassi, e di là piegare verso Sniatino, considerando l'impossibilità di poter, dopo si grande incendio, fortificare Iassi, come città tutta apperta col castello smaltellato, ordinò di levar il Presidio postovi prima, e condurlo seco. Il Patriarca Greco con gran moltitudine di quei cittadini, hanno volontariamente abbandonate le proprie case, e si portano in Polonia.»

Este fără îndoială că «Patriarca Ruteno» și «Patriarca Greco» despre cari vorbește Relațiunea, este Mitropolitul Moldovei Dosoftei. Aceste aliniate estrase din Relațiunea Episcopului de Camenița sunt diametralu opuse cu cele ce povestesc Cantemir despre acestu faptu.

Mitropolitul Dosofteiu a mersu cu toate odorele luate cu sine la Zolkiew, cum spune și Neculcea : «la unu targu a Craiului Sobieski anume Jolkfa.» In acestu oraselu, care se afla la o depărtare de 29 kilometri spre miada-noapte de la Lemberg, se afla unu castelu alu Regelui Sobieski și o mănăstire de Basilitan. Dosofteiu a statu aici vr'o șese ani cu speranța de a se pute întorce în Moldova. Elu nu s'a mai întorsu însă, ci a trecut în Rusia, lăsându în Zolkiew pôte totu ce dusesse cu dinsulu. Prețioșele odore și colecțiuni duse de dinsulu au rămasu la Zolkiew, și-deabia in timpul domniei Imperatului Iosifu II, după încorporarea Bucovinei la Austria, s'a ridicatu din mănăstirea Basilitaniloru mōștele S-tului Ioanū și s'au dusu la Suciava. Repeșitele cereri ale Moldoveniloru de a li se restitui totu ce dusesse Dosofteiu la Zolkiew au rămasu fără rezultat. (A se vedé datele adunate în «Candela» pe 1885 p. 406 sqq.). Nu se mai avea încă nici o scire despre archiva mitropoliei și despre odorele duse de Dosofteiu la Zolkiew.

Cam în același timp, pe când s'au strămutatu mōștele S-tului Ioanū la Suciava, adecă la 1783, s'a făcutu unu inventaru oficialu alu documentelorū cari rămăseseră de la Dosofteiu la Zolkiew. Castelulu lui Sobieski din acestu orașu devenise pe la 1740 proprietatea familiei Radziwil și in a lorū stăpânire au trecutū și documentele Mitropoliei de Suciava; și așa la 1783, când s'a făcutu inventariulu, ele se aflaū in archivulu acestei familii principesce. Acestu inventaru este intitulatu : «Innhalt deren sämmtlich im Fürst-Radziwillischen Archiv zu Zulkiew vorgefundenen, die Suczawer Metropole betreffenden Urkunden,» și este făcutu și subscrisu de «Ioanū Anastasiu Manowarda, c. r. casieru alu orașului Lemberg.» Inventariulu rămăsese și elu necunoscutu până in anul trecutū, când s'a tipăritu in revista «Candela» de la Cernăuți (No. 9 de la Septembrie 1884 până la No. 2 din 1885) de cătră D-lu Gheorghe Popo-

vici în mâinile căruia se află o copie completă. Un extrasă foarte necompletă din acestă inventară se află și în Biblioteca Ossolinski în Lemberg Mss. No. 2915.

Prețiosulă inventară făcută de Manowarda ne arată că la 1783 archiva Mitropoliei Moldovei, care se afla încă la Zolkiew, era compusă din 396 documente de la anulă 1403 până la 1693. Cea mai mare parte din aceste documente erau chrisóve domnesci, pe lângă cari se afla ună însemnată numără de scrisori private ale Mitropolitului Dosofteiu. Aprópe pentru tóte, mai cu sémă pentru chrisóve, inventariulă lui Manowarda ne arată și cuprinsulă destulă de dezvoltată spre a da o idee despre valórea acestei colecțiunii.

Bogăția și însemnatatea acestui materială istoricū m'au hotărită a mă folosi de întâia ocaziune spre a merge la fața locului și a cerceta dacă s'arū puté da de urma documentelorū acestora, cu atâtă mai multă cu câtă scrisorile privitoare în specială la Dosofteiu arū adăuga o mulțime de date nóue la cunóscerea vieței acestui prelată, care ocupă ună locū așa de însemnată în istoria nóstră literată și cu studiarea lucrărilorū căruia mă ocupamă de câțiva ani. D-lă Ministru ală Instrucțiunii publice a bine-voită a mă încuragia în această hotărere, dându-mă o însărcinare spre acestă scopū prin adresa Nr. 8850 de la 18 Iulie a. c., dându-mă în același timpū și ună ajutoră pentru călătorie și autorizarea de a presenta Onor. Academiă relațiunea despre rezultatulă cercetărilorū, pentru ca dinsa să le folosescă cum va crede mai bine.

În călătoria întreprinsă în vacanțele de vară ale acestui ană în Galiția, m'am silită a mă folosi de puținulă timpū de care puteamă dispune spre a urmări și a lua câtă mai multe informațiuni despre sórta lucrurilorū dusă de Dosofteiu în Polonia, și pe de altă parte a vedé ce alte materiale istorice privitoare la Română ar fi de culesă în colecțiunile principalelorū orașe ale Galiției, Lemberg și Cracovia.

Resultatele cercetărilorū făcute se cuprindă în următoarele note.

1. Documentele Mitropoliei Suciava.

Cele 396 documente privitoare la Mitropolia Sucévei, indicate în inventariul lui Manowarda, se află la 1783 la Zolkiew în arhivul principilor Radziwil. Nici o indicațiune nu avem despre sôrta lor în urma facerii acelui inventar. Faptul însă că inventariul acesta a fost făcut din ordinul guvernului austriac «an hohe gubernial-Anordnung» de către o persoană oficială, nasce bănuiala că documentele au fost luate din arhivul de la Zolkiew de către stat, cu atât mai mult că totu cam în aceeași vreme averea familiei Radziwil din Galiția a fost secuestrată din cauze politice. Cel mai probabil lucru este că documentele mitropoliei au fost luate pentru secularizarea averilor mănăstirești din Bucovina. Se știe că cu ocaziunea acelei secularizări documentele mănăstirilor au fost adunate, și s'au făcut de pe ele traduceri cari se află astăzi în «Tabla Țerei» (Landtafel) în Cernăuți; despre originale însă nu se știe încă unde se află.

Acastă presupunere a mea s'ar pute controla, căutându-se dacă între traduceri de la Cernăuți se află și traduceri de pe documentele resumate de Manowarda.

Castelul de la Zolkiew este astăzi aproape cu totul ruinat; numai o mică parte mai este în picioare și în ea se află instalată o judecătorie de ocol. Vechiul arhiv al familiei Radziwil a fost mutat de aci și astăzi se află la Nieswiz în Rusia (guberniul Minsk). Acest arhiv este unul din cele mai bogate archive familiare polone, cuprinzându la 600.000 documente. Este foarte probabil că în acel arhiv se vor afla multe documente privitoare la istoria noastră, considerându mai cu seamă rolul însemnat ce a jucat mult timp această familie în istoria Poloniei și mai cu seamă relațiunile ei cu Moldova și în special cu Vasilie Lupu. Este însă foarte puțin probabil că documentele duse de Dosofteiu să fie rămas și ele în acel arhiv.

În privința sôrtei acestor documente, rezultatele cercetărilor mele

aă fostă numai nisce vage informațiuni. Cercetări noue și mai amănunțite voră trebui făcute spre a le găsi, dacă cumva nu aă fostă nimicite în multele catastrofe cāte aă trecută peste colecțiunile de acăstă natură în Galiția de la 1783 până astă-đi.

2. Odore de ale Mitropoliei de Suciava.

La biserica metropolitană unită Sfântu Gheorghe a Ruteniloră în Lemberg și la mănăstirea Basilitaniloră din Zolkiew se află o parte din odorele duse de Dosofteiuă în Polonia.

Prin anabilitateea Reverendissimuluă Canonică A. S. Petrușeviciă mi s'a arătată Mitra mitropoliei de Suciava, despre care se află doveđi scrise — după asigurarea canoniculuă Petrușeviciă, — cā a fostă dusă de Dosofteiuă și apoi prin mijlocirea Mitropolituluă rutenuă de la Lemberg a trecută la mitropolia din aceluă orașu. Din mitra veche se mai păstrează numai crucile și florile de aură încārcate cu diamante și alte pietre prețioase. Valoreea acestora s'ară urca aprăpe la 10.000 lei, după aprețierile făcute în timpii din urmă. Totă fundulă însă a fostă innoită, deteriorându-se celuă vechiuă prin usu.

În aceeași biserică metropolitană se află o cruce de masă de aură și infrumșetată cu frumose smaragde. Ea are o inscripție din care se vede cā a fostă făcută pentru Radu Buzescu la anulă 1603 (7111). Motivulă pentru care nu am putută copia inscripțiunea și face o descriere mai amănunțită a acestei cruci se va arăta mai josă. Ea provine asemenea de la Mitropolia Sucevei, fiindă dusă totă de Dosofteiuă.

La Zolkiew am ajunsă într'ună timpă nepotrivită. Tote odorele vechi erauă împachetate într'o ladă spre a fi trimise la expozițiunea istorică și archeologică care se va deschide în acăstă lună la Lemberg. Cu multă greutate s'a deschisă lada și am putută vedă ună Aeră care se afla chiar de asupra. Tote cele-lalte odore, cari se aflaă în ladă, nu mi-a fostă cu putință a le vedă. Aerulă însă este de o forte mare valore. Elă este făcută la 1428 (6936). Jură împrejură este cusută în firă o inscripțiune grecăscă în care se đice cā s'a făcută de Ioană Alexandru Voevodă în đilele Mitropolituluă Moldovlahiei Macarie, pe

când Alexandru cel bun avea, pe lângă doi fiți pomeniți în inscripțiunea cusută pe acestu aeru, Ilie și Marina, și pre Stefanu, despre care însă nu se pomenesce.

Este foarte probabilu că chiar între cele-lalte odore ale mănăstirii de la Zolkiew, pe cari nu le-am pututu vedé, să se mai afle și altele duse de la Iași. Ar fi de celu mai mare interesu a se cerceta expozițiunea istorică din Lemberg, căci în ea se voru afla și alte multe obiecte de interesu pentru noi, și pôte nici odată nu se va mai presenta ocaziunea ca ele să fie adunate din totă Galiția; cum voru fi în acéstă expozițiune.

3. Manuscrise duse de la Mitropolia Moldovei.

Afară de documente și odore, mitropolitulu Dosofteiu a dusu cu sine în Polonia mai multe manuscrise. Unele voru fi rămasu la Zolkiew dimpreună cu cele-lalte obiecte. Mănăstirea Basilitaniloru a arsă însă cu totul pe la 1840 dimpreună cu biblioteca ei. Este probabilu dar că o parte din manuscrisele acestea voru fi peritū cu acea ocaziune. Biblioteca actuală este compusă dintr'unu numărū foarte micū de cărți tipărite și din câte-va manuscrise, dintre cari două sunt duse din Moldova. Acestea sunt :

1. Unū volumū în 8° mare, de 129 foi, scrisū pe hârtie, întregū în limba slavonă, cu inițiale frumoșe, făcute cu roșu, galbenū și verde la începutulū fie-cărui textū.

Acestū volumū cuprinde următorele :

4 foi. — МѢЦА АПРѢА. КЪ. СТРО ѿ СЛАВНАГО ВЕЛИКОМ МЧНИКА ГЕОРГІА ТВОРИМЪ ВДѢНІЕ ѿ ПОЕМЪ НА МЛАДѢИ ВЕЧЕРНИИ НА ГИ ВЪЗВЪАХЪ СТИХЪ РЫХЪ ГЛАСЪ КЪ ПУДА СЪДА ѿ ДРЪВА. —

Luna Aprilie 23. Sfintulu și măritulu marelui Mucenicu Gheorghe facemū priveghere (denie), și cântămū la vecernia cea mică, la *Dōmne strigat'am*, stihirile glasū 2, pe *Când de pe lemnū*.

31 foi. — На велицѣи вечерни вѣжѣнь мѣжж. на ги възвѣахъ.

La vecernia cea mare *Fericitū bărbatulū pe Dōmne strigat'am*.

23 foi. — Мѣца Іюніа вѣ. Служба стго Іоанна новаго. На мѣ-
лѣн вѣчрнн.

Luna Iunie 2. Slujba sfintului Ioanū celū nou. La vecernia cea mică.

11 foi. — Чѣткн Параклис и стго великом мчннкоу Георгіюу.

Cinstitulū Paracelis alū sfintului marelū Mucenicū Gheorghe.

12 foi. — Чѣткн Параклис стмс Іоанноу побѣдодо-
носца.

Cinstitulū Paracelis alū Sfintului Ioanū celū nou.

30 foi. — Млчѣніе стго ѿ славнаго великом мчнника ѿ побѣдо-
носца Георгіа.

Martiriulū Sfintului și măritulū mare mucenicū și biritorū Gheorghe.

18 foi. — Млчѣніе стго ѿ славнаго мчнника Іоанна новаго. ѿже вз
вѣлк градѣ мжчиннагоса. Ез писано Григоріемъ мннхомъ (sic), ѿ през-
витеромъ вз великон цркви молдовахннскон.

Martiriulū Sfintului și măritulū mucenicū Ioanū celū nou, care s'aū muncitū
la Cetatea-Albă. S'aū scrisū de Grigorie monachū și presbiterū alū bisericeī celeī
marī a Moldo-Vlachiei.

Pe fața întâia a fōiei celeī din urmă a volumului se află următō-
rea notiță :

Извѣщеніемъ ѿца, ѿ ехъ побѣщеніемъ сѣна, ѿ ехързишеніемъ стго дха.
Начаса и ехързишнса сѣа кннга за погрѣхо стго и славнаго велико
мчнника ѿ побѣдодоносца Георгіа ѿ Іоанна новаго. Повѣщеніемъ ѿ да-
ннѣмъ прѣ ѿсѣщеннаго митрополнта Куръ Гедевнъ сѣчавскаго, ѿ проше-
хѣдникъ ѿ стгаа монастырѣ называннаго Езкда. ѿ даде ѿ вз стгаа мо-
трополисѣ (sic) Сѣчавз. да вѣдетъ ѣмсъ пѣматъ вѣкѣ Іамннѣ. — Вѣтѣ
зрѣгъ мѣца юлѣ ѣ днн. — ѿ исписаса потрѣжденіемъ рѣкожъ много грѣ-
шннаго Ермонахъ Θεωφнла ѿ стгаа монастырѣ Немѣцкомсѣ. Глава ехързи-
шнтелю вѣдъ нашемъ вѣкѣ Іамннѣ. — Adecă :

«Cu voia Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu îndeplinirea Sfintului Duhū, s'aū
inceputū și s'aū săvârșitū această carte de cântare la mormintulū (pogreh) ma-
relui mucenicū și biritorū Gheorghie și Ioanū celū nou, cu porunca și darea

pre sfințitului Mitropolitu Ghedeon alu Sucevei, care-și are mētania la sfinta mănăstire care se numesce Săculu. Și au dat'o la sfinta Mitropolie Suciava, ca să-î fie lui pomenire în veci. Amin. — La anulū 7163 luna Iulie 5 zile. (1655) — Și s'au scrisū cu ostenela mânei multū păcătosului ermonachū Teofan din sfinta mănăstire a Nēmțului. Mărire săvârșitorului Dumneđeului nostru în veci. Amin.

Cele 12 foi pe cari se află Paraclisulū S-tului Ioanū celū noū au fostū atât de desū deschise și întorse în câtū sunt cu totulū innegrite pe margini. Acestū singurū faptū ar fi de ajunsū spre a arăta că timpū îndelungatū s'a cetitū din acestū volumū Paraclisulū S-tului lângă mōștele sale.

2. Alū doilea manuscrisū este unū Tetravanghelū in-folio scrisū pe hărtie, în limba slavonă, la 1570 (7078). Are portretele tus-patru Evangelistilorū, inițiale și illumațiuni aurite la începutulū fie-cărui Evangelistū. Pe fōia dinaintea Evangeliei de la Luca, în partea din josū, se află portretulū acestui Evangelistū, iar deasupra lui următōrea notiță :

ИЗВОЛѢНІЕМ ѿ ца, ѿ поспашеніем сѣна, ѿ съвръшеніем стго дѣха. ѿ-
писасѣ ѿ ѿкѡвас сѣи тетрѡвѣгѣвъ, дѡбрымъ помысломъ ѿ ѡсърдіемъ въ бѣдѣ,
вратетко здрѣвское, ѿ ѿко пригѡтовашже ѡни начѣшж прѣрѣко ва-
тис, иѣци ѿ нѣх хотѣхж дѣти єгѡ донѣкѡи црке. ѿ дрѣсѣи хо-
тѣхж єгѡ въздѣти донѣх црквахъ. Занеж вѣхж таковоє прѣрѣко-
ваніє междѡ нѣх. Кѣко иѣци ѿ здрѣви недадѡшж въ пѡмѡци иѣца
ѡ сєє тетрѡвѣгѣвъ. ѿ кѣи єгѡ сътворшѣ ѡни тѣкѡ съвѣтѡвашѣ, ѿко
да єгѡ дѣдѣт въ нѡвѣи митрѡпѡліє соучавѣ, ѿкож єст ѿ данна, ѿдеж
єст ѿ хрѣм стго ѿ сѣвѣнаго велѣко мѣщѣна ѿ повѣдоуѣца хѣсѣ Геѡр-
гѣа, ѿ Іѡ новѣго. Въ дѣни гѣспѣна Евѡрдѣна кѡвѡвѣдѣ. ѿ при митропо-
литѣ кѡр Θεѡфан соучавскѣи. ѿ сѣ вѣсѣніем стѣи єгѡ полѡжишѣ на
стѣм прѣстѡлѣ, въ стѣи митрѡпѡліє. ѿ кѡвѡ възвѡщѣт ѿ нас ѿ
здрѣв ѿмѣкѡ прѡвратити ѿ раздрѣшити сѣи нѣше даѣніє ѿ токѡеж, ѿмѣ
възѣти ѿ стго хрѣма єгѡ, ѿмѣ ѿ ѿнѣх чѣцѣхъ, ѿ да дѣдѣт єгѡ въ
ѿнѣх ѡвѣтѣхъ, тѣи давѣдет прѡкѡкт ѿ гѣа нашєго Ієсѣ Хѣа, ѿ ѡ възвѣхъ
стѣхъ ѡмѣи. ѿ на стрѣшнѣм єждѣ Хѣсѣ да ѿмѣт тѣжѡ ѿ стго Геѡр-
гѣа, ѿ ѡ Іѡ новѣго. Вѣтѡ зѡн. мѣсѣа гѣн. ѿѣ.

Adecă :

«Cu voia Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea S-tului Duhă au scrisă și au legatū cu argintū acestū sfintū Tetravanghelū, cu hună cugetare și osirdie cătră Dumneđeū, brésla zugravilorū ; și când s'au gătitū și când s'au începutū a se lega cu argintū, unī din ei voiaū să-lū dee la vr'o biserică, iar alīi au voitū să-lū dee la alte biserici, și pentru acésta au fostū cértă între ei, pen-tru că unī dintre zugravī n'au datū ajutorū la acestū Tetravanghelū ; iar aceī carī l'au făcutū s'au sfătuitū așa ca să-lū dee la nóua Mitropolie din Su-ciava, precum l'au și datū, unde este și hramū a s-tului și slăvitului mare-lui mucenicū și biruitorū lăudatulū Gheorghie și Ioan celū noū, în zilele Dom-nului Bogdanū Voevodū, fiindū Mitropolitū Kir Teofanū alū Sucevei ; și cu blagoslovenia Sfinției Sale s'au pusū pre Sfintulū altarū în Sfinta Mitropolie. Iar cine va voi dintre noi zugravī, sau alīi omenī, alt-felū să prefacă și să strice acéstă a noastră danie și töcmelă, sau să-lū ice dela acelū sfintū hramū și să-lū dee la alte locuri, să fie afurisiți de Domnulū Dumneđeulū nostru Iesus Christos și de toți sfinții, Amin, și la strașnica judecată a lui Christos Dum-neđeū să aibă pără de la S-tulū Gheorghie și de la S-tulū Ioan celū noū. La anulū 7078, luna Ianuarie 18.»(1)

3. În colecțiunea canonicului Petrușevici se află unū manuscrisū sla-vonū, cuprinđendū comentariile lui Teofilactū. Pe acestū manuscrisū, scrisū în Moldova în secolulū XVI, se află o notă autografă a Mitro-politului Dosofteiū, cu pecetia Mitropoliei Moldovei apăsată cu cernelă.

Alte manuscrise duse de Dosofteiū se vorū fi respânditū probabilū prin Galiția, unele le va fi dusū cu sine în Rusia.

Acestea sunt, Domnule Președinte, în scurtū, informațiunile ce am pututū aduna despre documentele, odórele și manuscrisele duse de Mitropolitulū Dosofteiū în Polonia. De odată cu adunarea lorū am căutatū a mă informa și despre alte materiale istorice prívitoare la Ro-mâni carī se află în colecțiunile ce am pututū cerceta, și resulta-tele dobândite le însemnezū în următórele.

(1) Traducerea acestei notițe slavone o dătorescū amabilității D-lorū B. P. Hasdeū și A. Papadopol-Calimah, carī nu sunt în unire asupra cuvintelorū *brésla zugravilorū*. D-lū Pa-padopol-Calimah traduce *срѣтке срѣпскихъ* prin *frații* (călugări) *de la* (mănăstirea) *Zugravu* de la muntele Atos.

4. Biblioteca Ossolinski în Lemberg.

Biblioteca fondată de Ossolinski are, pe lângă cărțile tipărite, 3088 volume manuscrise, 907 documente și 2742 autografe. Cele 3088 manuscrise sunt aproape toate colecțiuni de acte și documente istorice originale și copiate, mai cu seamă din secolii XVI—XVIII.

Deși oficiul bibliotecii era în vacanță, am putut totuși lucra cu toată comoditatea, grație amabilității D-lui Director Dr. W. Ketrzyński.

Colecțiunea manuscriselor are catalog tipărit numai pentru numerele 1—317. Toate volumele ulterioare nu au decât un inventar manuscris făcut foarte pe scurt, din care cu greu se poate vedea cuprinsul volumului. Eu am mărginit lucrarea mea numai la cercetarea volumelor în care credeam că voi afla documente privitoare la istoria noastră, însemnându numai locul unde ele se află spre a se dispune apoi decopierea lor. D-lui Director a bine-voit a promite că aceste copii se pot avea ușor prin mijlocirea D-sale, dându-se numai indicațiunea documentelor a căroră copii se doresc.

Mss. 134. Resumat făcut de Cromer, indicându cuprinsul a 6 documente relative la alianțele lui Mircea (1389, 1391, 1403, 1411, și unul fără dată) cu regele Poloniei, și o scrisoare originală a lui Vlad «Palatini Bessarabie» etc. 1396. — S'a copiat.

Mss. 135. Resumatul altor 5 documente de aceeași natură, conform cu «Inventarium» de la 1682 publicat de Rykaczewski la Paris în 1862. — S'a copiat.

Mss. 253. Scrisoare a regelui Poloniei August II către domnul Moldovei, 13 Novembre 1711. În limba polonă.

Mss. 368. Minei slavonă in-folio mică, pe lunile Ianuarie și Februarie. După nota de pe ultima pagină a fost scrisă la anul 1492 în zilele lui Ștefan cel mare de către Isaiia taha (adecă *tachigrafu*) diac pentru Ioan Tăutul Logofet. Iată textul acestei note :

Изводеніемъ ѿца, ѿ еъ поспішеніемъ сѣна, ѿ еързшеніемъ сѣго дѣла
начатца ѿсписана сѣи мнѣи фекрдаръ Іѡноу Тѣстѣа логофетѣ въ дѣни
въ речестиваго [ѿ христе]любиваго гѣдна нашего Іѡана Стефана воє-
вода сѣи Богдана воєвода, ѿ [р]зкоа мнѣигогрѣшноа Ісаіа тахате
диакъ. — В ѣто 3.—

(И ДАДЕА СЪТЪА МЪНСТИР....., ИДЕЖ ЁСТ ХРАМЪ ОУСПЕНІЕ БЪЦЕ. МЪСЦА
ТЕНОВАР. КЪ ДЪНН). (1)

Adecă :

«Cu voia Tatălui și cu ajutorul Fiului, și cu săvârșirea S-tului Duh, s'a început și s'a scris acestă Minei pe Februarie pentru Ioan Tăutul logofet, în zilele piului și iubitorului de Christos Domnului nostru Ioan Stefan Voevodă, fiul lui Bogdan Voevodă — iar cu niăna multă păcătoșului Isaia tachigrafă diacon. — La anul 7000 (1492).

«Si aș dat'o sfintei mănăstiri..., unde este hramul Adormirea Maicii Domnului. Luna Ianuarie 25 zile».

Mss. 314. f. 125. O notă istorică în limba polonă privitoare la istoria relațiilor Moldovei cu Polonia. Este intitulată «ex Archivis Regni Informatio», și s'a publicat de dr. L. Kubala în «Szkice historyczne» II, 273. sqq.

Mss. 642. Diplomă de la Ioan Albert regele Poloniei, 1498, privitoare la răsboiul ce a avut în Moldova. S'a publicat în «Akta grodzkie», IX. 163.

Mss. 179. Tomul XX al vestitei colecții cunoscută sub numele de «Acta Tomiciana». Acestă tom este din colecțiunea originală și este încă netipărită. Cuprinde documentele privitoare la domnia lui Sigismund I, pentru anul 1541.

Privitoare la Români sunt alineatele și documentele următoare :

f. 15 r. Legatio... de la «Qui sit Regni Ungariae status...» până la f. 16 r. «pericula propulsanda».

f. 19 r. Sigismund I către Paul Plotowski «Praeposito Warmiensi». Alineatul «Addito Legationis...» până la f. 20 r. «... finibus regni sit metuendo».

f. 36 v. Sigismundus... Alineatul întâi până la «non gravabimur» pe f. 37 r.

f. 101 v. Io. de Tamow Castellanus Crac. Bone Regine Polonie. — Intregă.

f. 103 r. De rebus Valachicis. — Intregă. — Ex alterius exempla... Intregă.

f. 103 v. Ut planius res intelligatur. — Intregă.

f. 120 v. — 121 r. Nova ex castris Ferdinandi Romanorum Regis. — Intregă.

f. 133 r. — 137 r. Andreas de Gorea Castellanus Posn. et Maioris Polonie Capitaneus generalis Sigismundo primo regi Poloniae. — Alineat copiată.

f. 173 v. — 174 v. Sigismundus Rex Poloniae... Alineatul «Porro...» până la «... auxilio».

f. 177 r. Soltan Suliman... — Intregă.

f. 178 v. Sultan Soliman... — Intregă.

f. 195 r. Quae Zienowicz... — Intregă.

Mss. 178. Tomul XVII din «Acta Tomiciana». Volum copiat; cuprinde anii 1536, 1537.

(1) Cuvintele între paranteze sunt scrise în două rânduri presicte altelă care au fost șterse.

- f. 3 r. Sigismundus primus... — Intregü.
- f. 4 r. Legatio... — Intregü.
- f. 6 r. Legatio... — A se copia titlulü întreg, apoi f. 7 r. alineatele «Discedens a regno...», «Ut ne ignoretis...», «Quod si qui...», «Verum hoc...» «Quod si soli...» și «Jam itaque tria sunt...»
- f. 9 v. Sigismundus... Intregü.
- f. 10 r. — 10 v. Sigismundus... 7 Dec. 1535. — Intregü.
- f. 15 r. Sigismundus... Intregü.
- f. 18 v. Litterae... Alineatulü «Universi et singuli...» până la «...Statuerunt et decreverunt».
- f. 20 v. — Item Valachi... Item Judei...
- f. 22 v. Legatio... Alineatulü «Est quidem sacra M-tas...»
- f. 24 r. Sigismundus primus... — Intregü.
- f. 24 r. — 24 v. Sigismundus... — Intregü.
- f. 24 v. Ferdinandus Rex... — Intregü.
- f. 25 r. Sigismundus... — Intregü.
- f. 32 r.—v. Sigismundus... — Intregü.
- f. 49 r. Ioannes Choienski... Până în josulü paginei.
- f. 85 r. Legatio... alineatulü «Primum etenim Valachus...»
- f. 110 v. Expeditio belli in Valachos.
 » Litterae primarum Restium.
- f. 111 r. Litterae secundarum Restium.
- f. 111 v. Litterae ad Capitaneos...
- f. 112 r. Litterae tertiarum Restium.
- f. 112 v. Constitutiones...
- f. 113 r. De profectioe ad bellum.
- f. 114 r. Ordinatio...
- f. 115 v. Litterae ad Castellanos.
- f. 116 r. Sigismundus...
 » Ioannes Choienski.
- f. 117 r. — 158 v. «Conciones...» privitoare la războiulü cu Moldova. S'aü publicatü de Dr. W. Kełczyński sub titlulü «Stanisłai Gorski Conciones in maximo <totius regni Poloniae conventu apud Leopolim de republica habitae A. D. <MDCXXXVII>, în tom. I din <Archivum Komisji Historicznój,> Cracovia 1877; și s'a tipăritü separatü într'o broșură în-8° de 87 pagine.
- f. 160 r. Gratulatio...
- f. 161 v. Ioannes Choienski...
- Mss. 1601. fol. 2 v. Anno 1587... A se copia întregü.
- f. 4. v. Literae... 1586.
- Ms. 1905. f. 34 r. Instructia P. Stephanowi Kowalskiemu sludzemému do

Iasnie Wielmoznego Pana Mirona Bernawskiego Woiewody Ziem Moldawskich. 1631.

f. 38 r. Copia lista od Muctara Passy.

f. 40 r. Scrisóre originală de la Vasilie Lupu, 21 Sept. 1645, în limba polonă, dar subscrisă de Vodă românească cu cirilice.

f. 41 r. Forma pizisziego... Traducere polonă a unui documentu de la Bogdan VV. din 1569.

f. 42 r. Documentu în limbă polonă privitoru la Moldova, fără titlu și dată.

f. 43 r. Instructia... 1603.

f. 45 r. Scrisóre originală de la Moise Movilă VV., 30 Sept. 1634. Subscriere polonă. Cu pecetea mică în cernelă pusă sub iscălitură.

f. 47. Instructia vrodzonemu... 1603 Nov. 26.

Mss. 116. 117. Memoriale rerum gestarum in Polonia, morte Sigismundi III inchoatum et continuatum levi calamo et raptim descriptum ab Alberto Stanislao Radzivil, supremo cancellario magni ducatus Lithuaniae... În aceste două volume, de 316 și 216 foii, se cuprind o copie, nu tocmai bună, a Memorialelui lui Radzivil, care e plin de date privitoare la istoria Moldovei. Elu cuprind anii 1632—1655. Ar fi de celu mai mare interesu ca să se ceară acelu Mss., imprimându-se pentru cât-va timp spre a se decopia din elu toate alineatele privitoare la istoria Moldovei, căci elu este încă netipăritu și nici nu sunt speranțe că se va tipări în curându. Copia bibliotecii Ossolinski, de și are multe defecte, este totuși cea mai completă din câte sunt cunoscute.

Mss. 224. Descrieri de călătorii de ale legațiilor sau ambasadurilor polone trimeși la Constantinopole. Trecându prin Moldova. ei descriu totu-deauna ce au văzut și dau printr'acesta foarte prețioase informațiuni istorice.

Una din aceste relațiuni de călătorie s'a publicat într'o colecțiune sub titlul «Z podróży Oswiecima Turcyja-Francya-Niemcy-Wlochy. Wydal z reko-pisu Klemens Kontecki.» Lemberg 1875, in-8°, 203 pagine.

În același volum Mss. pag. 372—378 se află o copie a unui tractat de la 1640 între Vladislau IV și Sultanul Ibrahim.

Mss. 2576. f. 27. Scrisórea lui... Lubienski. 17 Sept. 1316.

f. 34—35. Scrisóre originală în limba polonă de la Mateiu Basarab VV. Bucuresci, 11 Martie 1636. E subscrisă cu litere cirilice și adresată lui Zamoiski, cancelarul Poloniei.

f. 36. Scrisóre originală în limba polonă de la Vasilie Lupu, Iași 22 Iulie 1639. Subscrisă cu cirile.

Mss. 3020. Copii moderne de pe documente mai vechi. Tote în limba polonă.

Pag. 46. Scrisóre de la Voivodul Moldovei. Iași 1572 Octobre 16. — Volumul întregu trebuie cercetat de aproape.

Mss. 3021. pag. 11. Litterae Palatini Moldaviae ad ordines R(egni) Poloniae. 1573. In limba polonă; copie ori traducere. Volumul întreg trebuie de apröpe cercetat.

Mss. 3022. «Eclaircissement sur la révolte des Cosaques, et sur l'irruption des Tartares en Pologne en l'année 1647», scrisă de P. Linaget și precedată de o scrisöre «A Monseigneur Segulier Chancelier de France.» E o copie modernă și cuprinde date de interesu pentru istoria Moldovei. Nu știu dacã e tipărită.

Mss. 3023. Miscellanca. Cuprinde copii moderne și extracte din documente din secolul XVII. Am copiatu câte-va alineate privitoare la Stefanu Gheorghiu și la relațiunile lui Rakoczy cu domnii țeriloru române. 1658.

Autogr. 72. Scrisöre de la Constantinu Movilă VV. cu data Iași 1608. In limba polonă.

Autogr. 2035. Documentu in limba polonă despre Petru Schiopulu. 159...

Autogr. 68. Scrisöre de la Gaspar Gratian VV. cu data Iași 16 Octobree 1619. In limba latină. Am copiat'o.

Autogr. 69. Scrisöre de la același Domnu, cu data Iași 28 Octobree 1619. In limba italiană. S'a copiatu.

Docum. 851. Hrisovü originalu de la Stefanu VV. cu data Hărlău 1521 (7029), 4 Iunie. In limba slavonă pe pergamentu, cu pecetea mare suspensă.

5. Musculu Ossolinski in Lemberg.

In acestu museu, pe lângă cunoscutulu portretu alu lui Ioannes Gnadus dux Valachiae (intre icöne, la Nr. 331), se mai află, in colecțiunea de arme, la nr. 1940, o sabie mare de două mâni despre care eticheta dice că a fostu a lui Tomșa VV. care a mersu cu ea in Lemberg la 1577 (!).

6. Biblioteca Universității din Lemberg.

La 1848 vechia Universitate din Lemberg a fostu distrusă cu totul și biblioteca ei nimicită in bombardarea orașulu de către oștirile imperiale cari se luptau in contra revoltaților. Biblioteca s'a refăcutu in urmă, și astăzi este foarte bogată mai cu sémă in publicațiuni moderne. Colecțiunea de manuscrise este foarte mică, totuși se află

într'insa o prețioasă serie de mss. slavone de provenință moldovenescă, unele de o deosebită însemnătate. În timpul vacanțelor bibliotecă era închisă și numai printr'o specială amabilitate a bibliotecarului mî-a fost cu putință a arunca o repede ochire asupra manuscriselor și a lua în grabă scurte indicațiuni, cari voru pute servi cercetărilor mai tîcuite ulterioare.

Mss. 1. A. 1. Slavonă, cuprinsul nu l'am însemnat; cu o notă posterioară scrierii pe marginea de jos a primelor 5 foi. Din această notă se vede că mss. a fost ală mitropolitul Anastasie Crimcovicî. Nota e scrisă în țilele lui Ioană Radulă voevodă «Mihnevici» la 1618 (7126).

Mss. 1. A. 3. Tetravanghelă și Apostolă slavonă, scrisă pe pergament la 1615 (7123) de monachul Teofilă de la Voroneșu pentru Mitropolitul Anastasie Crimcovicî. Este scrisă foarte frumos și plină cu ilustrațiuni și iluminațiuni, cari facă din acestă volumă unul din cele mai prețioase monumente de caligrafie și ilustrațiuni făcute la noi.

Mss. 1. A. 4. Faptele apostoloră și Epistolele în limba slavonă, scrise pe pergament. Volumă necompletă. După o notă, a fostă ală lui Paisie eromonachul de la Homor la 1540 (7048) Iunie 27.

Mss. 1. A. 5. Apostolă slavonă scrisă pe hârtie, cu o lungă notă pe f. 488 v. de la 1598 (7106) April 14.

Mss. 1. A. 12. Slavonă, cuprinde viețile Regiloră și a Episcopilor Serbiei, cu o notă la f. 248 v. de la 1574 (7083) Novembre 20, și alta dela 1588 (7096), în care se vorbește de Petru VV. și de mănăstirea Sucevița.

Mss. 1. B. 14. Hronografă în limba română scrisă de Dimitrie Grigorovicî Ipodiaconulă, și dedicată lui Antonie Mitropolitulă Sucevei. Are 354 și 54 foi, în folio.

Mss. 1. F. 4. Viața lui Petru celă mare, tradusă din grecesce în românesce pentru Mitropolitulă Moldovei Iacob la 1753. Volumă in-folio de 103 foi.

Mss. 1. F. 13. Cuvinte de ale sfinților părinți. În limba slavonă, cu o notă de la 1643 (7151) Mai 3.

Mss. 1. H. 4. Tipică slavonă scrisă în Moldova în secolă XVI, foarte frumoasă; bine conservată și fără nici o notă.

7. Arhivulă municipală ală orașului Lemberg.

Pe lângă documentele, în numără de 14, publicate de d-lă Emil Kaluzniacki în tom. VII ală colecțiunii «Akta grodzkie i ziemskie»

și tipărită separată sub titlul «Dokumenta moldawskie i multanskie z Archiwum miasta Lwowa» și de d-lă Hasdeu în Arhiva istorică, se mai află încă în acestă bine conservată arhivă ună însemnată numără de documente privitoare la Români și mai cu sémă la continuele relațiuni ale Moldovenilor, domni și boeri, cu Galiția și în specială cu orașulă Lemberg. Timpulă nu mi-a permisă a cercetă mai de aproape acestă arhivă; însă archivarulă actuală, d-lă Widmann, a bine-voită a declara că, cu cea mai mare bucurie, se pune la dispozițiunea Academiei spre a cerceta și a face să se copieze pentru dinsa tóte documentele privitoare la Români.

8. Arhivulă provincială ală Galiției în Lemberg.

Nu mi-a fostă cu puțință nici chiar a visita acestă arhivă, din causă că atâtă directorulă, d-lă Prof. Liske, cât și subdirectorulă d-lă Prohaska, nu erau în Lemberg în timpulă vacanțeloră.

9. Stavropighia.

Stavropighia este o veche societate religiósă, ortodoxă până la sfârșitulă secolului XVII și de atunci unită. Ea a susținută timpă de lungi secolă biserica Ruteniloră din Galiția și cultura loră națională. A avută averi fórtă însemnate cari aă fostă secularisate; multe din ele aă fostă datorite generosității domniloră și boeriloră Moldovei. Aci era vestita tipografie de cărți slavone, din cari ună numără fórtă mare se cumpăraă pentru bisericile românesce din Moldova și Țéaromânescă.

Biserica ruténă unită a Stavropighiei, zidită din pétră, este una din cele mai frumoșe din Lemberg, și până astă-zi e cunoscută de poporă sub numele de biserica românescă «Woloska Cirkich.» La zidirea ei a contribuită fórtă multă mai întâiă Constantină Corniact, grecă din insula Creta, venită în Moldova, unde a ajunsă la mari boeri și a strinsă multe averi cu cari a trecută în Polonia. În biserică se află portretulă seă întregă în mărime naturală și a doi fi

ai s \ddot{e} i. Sub portretul \ddot{u} b \ddot{a} tr \ddot{a} nu \ddot{l} u \ddot{i} Corniacl, se afl \ddot{a} depins \ddot{a} urm \ddot{a} t \ddot{o} rea
inscrip \ddot{t} iune care s \ddot{e} m \ddot{a} n \ddot{a} a fi copiat \ddot{a} dup \ddot{a} un \ddot{u} monument \ddot{u} funerar \ddot{u} ,

«Hic iacet generosus dm. Constantinus Corniactus in insula Creta
«Patria sua parentibus nobilitate et || potentia clarissimis natus : qui
«inde in Valachiam cisalpinam veniens, et ob insignem in rebus ge-
«rendis pruden || tiam, ab Alexandro principe eiusdem Valachiae prae-
«fectus postea ab Augusto rege honorificentissime acce || situs cum
«se suaque omnia in Poloniam contulisset ab eodem Principe in al-
«bum indigenarum adscriptus tempore deinde || Stephani regis Polo-
«niae officio maximo cum rei || publicae emolumento, perfunctus es-
«set ; plurimis eidem rei publicae, officii || praestitis tandem hic in
«Russia uxore ex nobilissima familia ducta ex eadem utriusque
«sexus natis susceptis, || diem extremum obiit. Vixit annos 86, de-
«cessit I ma Augusti Anno 1603 tio .»

Miron Barnovski Vod \ddot{a} a dat \ddot{u} ajutorul \ddot{u} s \ddot{e} \ddot{u} spre a se termina bi-
serica. In l \ddot{a} untul \ddot{u} biserice \ddot{i} , dea dr \ddot{e} pta \ddot{s} i dea st \ddot{a} nga u \ddot{s} e \ddot{i} principale
se afl \ddot{a} urm \ddot{a} t \ddot{o} rea inscrip \ddot{t} iune s \ddot{a} pat \ddot{a} in relief \ddot{u} pe p \ddot{e} tr \ddot{a} la 1629 :

d'a st \ddot{a} nga : ТРОИ́Й СѢ ТРО́ИХ ТЕРѢ ЦРЪ ХЪ РА́БЪ ТЕОН МІРОНЪ
КЕРЬНІАБЪСКІИ ЕСѢСѢДЯ МОЛДОБАХІЯ,
СЪБЕРНІЕНІЕ ХРЯМЯ СЕГО ЛЮБЕЗНЪ ПРИНОСИТЬ

d'a dr \ddot{e} pta : ПРЯМІИ ѿКО МЛАСТНЕНЪ, РАСТНІИ СѢ ПЛОТІЮ
І СЕ СЛОБЕ БЖІИ : І ВСѢХ КТЪТОРЪ СТИ
ХРЯМ СЕИ І ЛЮДИ, СЛОБРА ІЗЪВЯИ :
[РОК 1629]

Adec \ddot{a} :

«Ale tale dintru ale tale \ddot{t} ie, imp \ddot{a} rate Christ \ddot{o} se, robul \ddot{u} t \ddot{e} \ddot{u} Miron Bernavski
Voevodul \ddot{u} Moldovlachie \ddot{i} , s \ddot{f} ir \ddot{s} itul \ddot{u} acestu \ddot{i} hram cu dragoste aduce ;

«Primesce dar cu milostivire Tu, care te- \ddot{a} \ddot{i} r \ddot{a} stignil \ddot{u} cu trupul \ddot{u} , Isuse eu-
vintule a lu \ddot{i} Dumne \ddot{d} e \ddot{u} ; \ddot{s} i pe to \ddot{r} \ddot{i} cititor \ddot{i} s-tulu \ddot{i} hramulu \ddot{i} acestuia \ddot{s} i pe
popor \ddot{u} m \ddot{a} ntuesce- \ddot{i} de credin \ddot{t} \ddot{a} rea. Anul \ddot{u} 1629».

In secolul \ddot{u} XVI Alexandru L \ddot{a} pu \ddot{s} neanul \ddot{u} \ddot{s} i Movilesc \ddot{i} au f \ddot{a} cut \ddot{u} Sta-
vropighie \ddot{i} multe daruri, \ddot{s} i in archiva ei se p \ddot{a} str \ddot{e} z \ddot{a} p \ddot{a} n \ddot{a} ast \ddot{a} di
chris \ddot{o} vele domnesc \ddot{i} . O parte din aceste chris \ddot{o} ve au fost \ddot{u} publicate
de canonicul \ddot{u} A. S. Petru \ddot{s} evic \ddot{i} in calendarele anuale ale Stavro-

pighiei intitulată Временникъ Института Ставропигійскаго, pe 1881 și urm. Nu am putut vedea colecțiunea acestor chrisóve și lua note despre ele, pentru că actualul director său președinte al Stavropighiei, D-l Prof. Șaranevici, în a cărui îngrijire se află odórele și documentele cele mai prețioase, lipsia pentru timpul vacanțelor din Lemberg. Totu din acea cauză nu am putut vedea odórale bisericești și nici colecțiunea de cărți vechi și manuscrise, puțină număróse, după cum mi s'a spus.

În cancelaria Stavropighiei am văzut, într'un dulap închis, ună patrachiră cu următórea inscripțiune cusută la marginea din jos cu fir de argint pe catifea roșie:

† СЪ СЪНТРАХИАНЪ, СЪТВОРИ
 ІОЪ КИСНАІСЪ КОМРОДЯ, ГОСПОДЯРЪ
 ЗЕМЛИ МОЛДАВСКОН. К АТГО. „зрна.

«Acestă patrachiră l'a făcut Ion Vasile Voevod, Domn al țerei Moldovenești, la anul 7151 (1643).»

Tot în cancelaria Stavropighiei mi s'a arătat un pachet în care se păstrează scrisorile de la domni și boerii moldoveni. În acest pachet se află următóarele scrisori despre cari am luat foarte repede însemnare:

17 de la Alexandru Lăpușnenu, 1558-1566. S'au publicat de canonicul Petrușevici în Calendarul citat.

2 de la Petru Șchiopolu din 1590, publicate în același Calendar.

13 de la Lucaș Stroiță, 1590-1603; autografe afară de cele de la 1590 dec. 16 și 1606 mai 10, cari sunt scrise de altă mână și numai subscrise de Stroiță.

15 de la Ieremie Movilă VV., 1598-1605, publicate în Calendar.

9 de la Elisaveta Movilă, Dómna lui Ieremia VV., 1604-1632.

1 de la Isaia Balica, 1606 Mai 5.

1 de la Simeon Movilă VV. 1607.

3 de la Constantin Movilă VV. 1610-1611.

1 de la Marin Zlojen (?) . . . «postelnic moldovenesc», 1614.

1 de la Margareta Moghila, Dómna Moldovei, 1614.

1 de la Radul VV. Mold. 1627.

2 de la Miron Barnovski VV. 1627 și 1629.

1 de la Visilie Lupu VV. 1641.

5 de la Moise Movila VV. 1651-1661.

2 de la Ana Movileșca Potočka, Dómna Moldovei, 1664.

1 de la Ioan Duca VV. 1664.

1 de la Constantin Duca VV. 1694.

Peste totu 76 documente, dintre cari, pe călu sciū eū, numai cele 17 de la Alexandru Lăpușneanu, 2 de la Petru Schiopulū și 15 de la Ieremia VV. sunt publicate.

10. Colecțiunile Canoniculū Petrușevici.

Canoniculū A. S. Petrușevici a strînsū, în continuele sale cercetări, o fórte bogată bibliotecă de cărți vechi și noue privitoare mai cu sémă la istoria națiunii sale rutene, la istoria Galiției și a țerilorū din juiū. Țerile Române, și mai alesū Moldova, aū fostū studiate cu multū interesū de venerabilulū canonicū de la Lemberg, și deacea, în cercetările sale și în studiile numérose istorice și filologice publicate de D-sa, Româniū ocupă un locū fórte însemnatū. Biblioteca adunată a dăruit'o întrégă «Casei naționale» a Rutenilorū, însemnată instituțiune a lorū națională, instalată în zidirea vechei universități. O parte mare din bibliotecă s'a și predatū.

Intre cărțile canoniculū Petrușevici am vedutū, pe lângă manuscrisulū slavonū cu nota autografă a lui Dosofteiu, despre care am vorbitū mai susū, și pe lângă mai multe cărți românesce și slavone tipărite în secolulū XVII în țerile române, unū prețiosū Mss. slavonū in-folio, scrisū pe hârtie și fórte bine conservatū, cuprîndendū unū corpū de Pravile. Volumulū a fostū scrisū, după cum se vede din nota finală, la anulū 1606 (7114) Maiū 1 pentru Ieremia Moghila VV. la mănăstirea Sucevița.

Din lucrările sale publicate, din cari mai avea exemplare disponibile, canoniculū Petrușevici a binevoitū a-mi da din tóte câte unū exemplarū pentru biblioteca Academiei. Am onóre a le inainta deodată cu acéstă relațiune.

Dintre lucrările sale încă netipărite voiū aminti dicționarulū etimo-

logico-istoricū alū numelorū topografice din Rusia sudică, Galiția, Polonia, Moravia, Bohemia, Țerile române și Țerile sud-slavice. Lucrarea este unū colosū, care tipărindu-se arū forma celū puținū 10-12 volume mari în 4°; din acéstă causă nici nu se pôte prevedé și spera în curindū tipărirea ei. Pentru noi, pentru istoria limbii și a națiunii în generalū, însemnătatea fôrte mare a acestei lucrări se pôte vedé numai din cuprinsulū așa pe scurtū cum l'am însemnatū, sciutū fiind ce însemnătate mare are toponimia în cercetările istorice asupra vechei epoce a nației nōstre.

De o specială însemnătate pentru noi este o altă colecțiune a aceluiași venerabilū canonicū. În multele sale călătorii prin Galiția și Bucovina, a vizitatū aprōpe tōte bisericile și mănăstirile, decopiindū totū felulū de inscripțiuni, de pe morminte, de pe petritele comemorative pentru fondarea bisericilorū, de pe vestmintele bisericesci și de pe totū felulū de odōră; deasemenea notele din tōte cărțile tipărite și din M-sele cari i-aū ajunsū în mână în lungile sale peregrinațiuni. În acestū modū a adunatū unū numărū fôrte mare de astfelū de copii cari tōte sunt fôrte prețioase documente istorice și literare. Cele privitoare la Moldova și la Români în generalū le-a orinduitū deosebitū în ordine cronologică. Este o bogată colecțiune începēndū din secolulū XIV și până în XVIII, care tipărindu-se arū forma unū mare volumū și ne-arū da unū neprețuitū materialū istoricū. În acéstă colecțiune s'a introdusū și inscripțiunea de pe crucea lui Radu Buzescu, despre care am vorbitū mai susū, precum și notele de pe mai multe M-se ale sale proprii, din care causă eū nu le-am decopiatū. Canoniculū Petrușevici e fôrte dispusū a tipări colecțiunea sa privitoare la Români, dar cause materiale îl împiedecă deocamdată.

11. Biblioteca Universității Jagelonice în Cracovia.

Biblioteca vechei și vestitei Universități Jagelonice este cea mai mare dintre tōte bibliotecile Galiției. Pe lângă circa 200,000 volume tipărite și unū considerabilū numărū de câteva sute de incunabule, ea mai posedă o colecțiune de 4176 volume manuscrise. Unū în-

șemnală numără din ele cuprindă materiale istorice; cele mai multe înse sunt codice de autori vechi bisericesci și profani rămase din timpurile vechei universității de la secolulă XIV încóce. Acéstă însemnată colecțiune de M-se póte fi acum cu ușurință cercetată și cunoscută, cu ajutorulă catalogulă descriptivă și analitică lucrată de D-lă Dr. W. Wislocki, Custos ală Bibliotecelă, și publicată, între anilă 1877-1881, cu ajutorulă Academielă din Cracovia.

Documentele privitóre la Românilă pe carilă le-am cercetată și despre carilă am luată note sunt următórele.

Mss. 43. Copiilă de documente.

f. 120. Literae Pochtmis (potentissimi?) Gierci Galga ad Reg. M tem; dimpreună cu alte dóue scrisorilă care urméză.

f. 1. Literae fidei ad Imperatorem Andreae Debnin Opalinski. 1601 Martie 28, Varșovia.

f. 2. Legatio ad eundem.

— Responsum ad literas.

— Responsum ad legationem (până la vorbele... «idoneum et oportunum fore.»)

— Praescriptum legationis... (pină la «in Lithuania sistendum curet.»)

f. 23 v. Imperatoris Romanorum de Valachia . . .

Responsum Regiae Ma-tis. 1602.

f. 103. v. Scrisóre de la Chidir Basze. (1603)

f. 105. Responsum ad literas.

f. 124. Imperatoris de Radulio Valachiae Palatino (20 dec. 1603).

— Responsum Regiae M-tis (20 jan. 1604).

f. 125. Turcarum imperatoris per Imbrainum Czausium.

— Responsum Regiae M-tis (28 Nov. 1603)

f. 138. Imperatoris Turcarum per Mechmet Czausium missae.

— Vesiri Bassae per eundem missae.

— Responsum Regiae M-tis (29 Maii 1603).

— Literae Moysis Siculi.

f. 142 v. Literae Transylvanorum ex Nandor Alba ad Regiam M-tem (13 Janu-
rie 1604).

— Responsum Regiae M-tis.

— De Transylvanis ad Caesarem (24 Maii 1604).

Mss. 49. f. 52. Copia scrisorilă Voevodulă Cracoviei cătră K. 1614. Cu dóue «Ceduly» lipite pe dos.

f. 113. Scrisóre de la Mihael Meger(?). 1647 Febr. 17.

- f. 114. Alta de același.
- f. 115. Instructia
- f. 125. Scrisóre de la Mihail Meger (?), 4 Martie 1647.
- f. 127. Alta de același.
- f. 133.135. de același.
- f 137. Scrisóre de la Gherei Chan (trad. pol.) 1647.
- Mss. 211. f. 417-420. Relația lui Alexandru Chocimirski de la 14 Sept. 1627.
- f. 423. și urm. Scrisori de la Barnovski VV. către St. Chmielecki, cu data 14 Sept. 1627, două de la 15 Oct. 1627, 10 Nov. 1627, 16 Nov. 1627.
- f. 435. Scrisóre a cancelarului St. Zolkiewski. 24 Sept. 1620.
- f. 443 sqq. Scrisori de la Barnovski VV. 4 Julie 1627, trei dela 17 Julie 1627.
- f. 453. Documentu despre Barnovski. 23 Julie 1627.
- f. 454. Documentu despre Barnovski.
- f. 456. Scrisóre de la Barnovski VV. 23 Julie 1627.
- f. 458. Puncta...
- f. 460. Despre afacerile moldovenesci.
- f. 461. Instructia...
- f. 463. Relatia . . . A se copia tote până la f. 474.
- ff. 479. 481. 483-484. Alte documente de copiatu.
- Mss. 1114. Scrisórea Sultanului către Regele Poloniei (1594) și responsulu Regelui.
- Mss. 1151. Scrisori originale către Regele Ioan Sobieski :
- f. 4. Scrisórea de la Castelanulu Helmki (?).
- ff. 12, 15, 16, 74. Scrisori dela Alexandru Balaban. Iași 12 Aug., 4 Octobree, 11 Aug., 1881.
- f. 75. Scrisóre dela Alexandru Buhuș Hatman. Iași 20. Iunie 1681.
- f. 76. > > > Stefan.... 9 Iunie 1681.
- Mss. 2906. pag. 303. Actio deliberativa de Ivonía Duce Valachiae, Turcae rebelle, Polonis addicto. (9 foi).
- Mss. 5. f. 31. Scrisóre in limba polonă despre Tomșa VV. iscălită : «Balșe logofetū și Nicoară Spătarū.
- f. 931. Votum....
- Mss. 114. f. 104—112 r. Salvus conductus ... Stephani. — Homagium Palatini Valachiae.... (1485).
- f. 115. Fœdus Turcicum....
- f. 116 v. Foedus cum Caesare Turcarum. 1554.
- f. 119 v. Contenta Pactorum cum Turcarum Imperatore. 1568.
- f. 122 v. Foedus Turcicum 1565.
- f. 126. Exemplum pactorum Turcarum Imperatoris, 1565.

Mss. 102. pag. 9—13. Anno Domini 1600. Scrisoarea lui Ioanŭ Zamoiski cãtrã Mihaiŭ Vitezulŭ.

p. 322—392. Note cronologice, în carŭ se aflã mai multe date privitoare la istoria Moldovei, de la începutul secol. XVII.

p. 464—475. Confederația de la Hotinŭ, în care a intratŭ și Tomșa VV. Mold. 1612.

p. 505—507. Documente ce sunt a se copia.

p. 517—524. «Votum» alŭ lui Stanislauŭ Zolkiewski.

p. 535—538. Copia unei scrisori a lui Jaikowski. 1620.

p. 541—555. Documente privitoare la cele petrecute între anii 1622 și 1623.

p. 585—588. Scrisore de la Constantinopole. 1624.

p. 557—561. Unŭ jurnalŭ despre întâmplãri din 1621.

p. 1117. Scrisoarea lui Barnovski Vodã cãtrã Lubomirski. 3 Iulie 1629.

Mss. 166. Scrisori și alte documente din sec. XVI și XVII. Copii.

f. 41. Scrisoarea lui Jaikowski, 20 Octobree 1620.

f. 143. Scrisore a lui Otwinowski. 6 Aprilie 1620.

f. 147. Sigismund III.... 1620.

f. 179. Despre Turci și Tãtari.

f. 249. Witanie Krola.... 1626.

f. 253. Gavrilŭ Batori.... 1626.

Mss. 175. Copii de documente din anulŭ 1552. Volumulŭ a aparținutŭ bibliotecii regale. Se aflã într'insulŭ 10 documente privitoare la Romãni și în specialŭ la Moldova, care sunt publicate în «Scriptores rerum Polonicarum.»

f. 330—382 cuprindŭ copii de documente relative la relațiunile cu Turcii și cu Tãtariŭ în anulŭ 1558.

Mss. 2906. Copii.

f. 303—376. Actio deliberativa de Ivonias Duce Valachiae Turcae Rebelle Polonis addicto.

Mss. 3729 vol. II.

f. 7. Scrisoarea lui Stefanŭ Batori Regele Poloniei cãtrã Petru Schiopulŭ. 4 Aprilie 1583. Copiatã.

12. Biblioteca Principelui Czartoryski în Cracovia.

Bogatele colecțiuni ale familiei Czartoryski au fostŭ fondate de abia spre sfârșitulŭ secolului trecutŭ și s'au inavutitŭ multŭ în secolulŭ nostru. Astãzi aceste colecțiuni sunt foarte însemnate atâtŭ prin bogăția materialelorŭ adunate câtŭ și prin valoarea lorŭ științificã. Museulŭ și biblioteca Czartoryski sunt instalate de câțiva ani

Într'ună frumosă locală construită anume pentru ele. Biblioteca este bogată mai cu seamă în cărți tipărite privitoare la istoria Poloniei.

Colecțiunea de manuscrise este compusă din 3961 volume, cari aproape toate cuprind materiale istorice, colecțiuni de documente, originale sau copii, pentru secolii XIV—XIX. În această bibliotecă se află vestita colecțiune de documente adunată sub direcțiunea lui Naruszewicz și compusă din peste 220 volume în folio. Materialul cuprins în această colecțiune este enorm; el a fost adunat în special pentru istoria Poloniei, dar un mare număr de documente privesc și istoria țărilor române și mai cu seamă a Moldovei. Volumele lui Naruszewicz au fost cercetate numai odată pentru istoria noastră, de către D-lu Hasdeu. D-sa a decopiat toate documentele privitoare la Români până la Mihaiu Vitezu exclusiv. Ar fi de cea mai mare însemnătate a se dispune continuarea cercetării acestei colecțiuni și decopierea tuturor documentelor privitoare la istoria Românilor cari se vor mai afla într'însa.

Colecțiunea de Msse a acestei biblioteci are numai un catalog scris, un inventar, de foarte puțin ajutor pentru cercetari, fiind că într'însul se indică în mod foarte vag și necomplet cuprinsul volumelor. Din această cauză cercetarea lor cere foarte mult timp. Căutând catalogul întreg, am notat 226 volume (afară de Mssele lui Naruszewicz), în cari mi s'a părut că s'ar putea afla documente privitoare la Români, toate înainte de secolul XVIII. Dintre acestea am cercetat 60 volume. Resfindu cu deamăruntul acele volume, în multe din ele nu am aflat nimic privitor la istoria noastră. Acest rezultat are totuși folosul că scim cari sunt volumele în cari nu mai avem de căutat și prin acesta se va cruța timpul cercetărilor ulterioare.

Mss. 1348. Manuscris complet al cunoscutului poem despre Moldova, scris de Mironu Costin la 1684. Foile 1—3 cuprind dedicarea către Ioan III Regele Poloniei; 17 foi următoare: poemul în trei cânturi; alte 6 foi despre Metropolitul, Episcopii și boeriile Moldovei.

Mss. 307. f. 205. Scrisore de la Radu VV. Domnul Țerei Românesce (1567). către Regele Poloniei Sigismund Augustu, scrisă în limba slavonă, fără dată.

- f. 309. Scrisórea lui Mehmet Paşa (1584) către Regele Poloniei.
Mss. 309. ff. 75, 76. Scrisórea lui Andreiú Taranowski de la Constantinopole. 6 Ianuarie 1575.
 p. 231. Acta quaedam comitiorum (1585).
 p. 233. Externa.
 p. 283. Alineatú privitorú la Bogdanú VV. Mold.
Mss. 310. p. 132—139. Scrisórea lui Stefanú Batori către Cromer despre Tataři. 1583 Ianuarie 13.
 pp. 157 și 159. Serisorí de la același către Cromer asupra aceleiași subiectú.
 pp. 304—305. Copia listu....
Mss. 330. Rudolphi II Imperatoris Epistolae ad diversos negotia publica spectantes ab Anno 1589 ad Annum 1595. Copii moderne.
Mss. 340. Documentele de pe foile 110—112, 116—117, 118—119 (1590, 1589) sunt a se copia.
 f. 144. Scrisórea lui Heder Paşa către Ioanú Zamoiski, 1598 Aprilie 10.
 f. 148. Scrisórea unui Beglerbeg.
 f. 150. Scrisórea lui Zamoiski, 1589 Sept. 27.
 f. 152. Scrisóre de la Zamoiski către senatori. 16 Octobree 1589.
Mss. 342. Acta sub Sigism. III. ab A. 1600 ad A. 1611. Tom. II.
 p. 23—26. Scrisóre adresată Regelui Poloniei despre afacerile Moldovei și despre Stroici logofetú. 1603 Aug. 1.
 p. 195. Scrisóre de la 1606 Ianuarie 26 despre afacerile Moldovei.
Mss. 332. Commissio Cracoviae celebrata Anno Domini 1596 cum commissariis Caesareis de Societate armorum contra Turcas.—Chronologia comitiorum regni Poloniae anno MDXCVII Varsaviae celebratarum.
Mss. 396. Documente originale din anii 1282—1669. Volumú nepaginatú.
 Scrisóre de la Gheorghe Stefanú VV. Mold. Iași 26 Maiú 1655.
Mss. 398. Documente din timpulú lui Wladislaú IV și Ioanú Kazimir. Copii.
 f. 3. Scrisóre de la Chmielnicki despre Domnulú Moldovei.
Mss. 1107. Cuprinsulú documentelorú privitoare la țerile române, cari se aflaú în arhivulú regalú alú Poloniei. Acestú cuprinsú e scrisú de mâna lui Cromer și cuprinde 150 documente, dintre cari la unele cuprinsulú ocupá 1, 2 saú chiar 3 pagine. Documentele privitoare la Moldova, Tera Románescá și câte-va privitoare la Turcia ocupá 152 pagine.
Mss. 402. Volumú de 745 pagine, compusú întregú din serisorí originale.
 p. 313. Scrisóre de la Gheorghe Stefanú VV. Mold. 13 Dec. 1657, Iași.
Mss. 408. Documente din anii 1571—1677. Copii.
 f. 159. Scrisórea lui Ioanú Kazimir către Vizirulú. 1667 Febr. 18.
 f. 160. Scrisórea primatelui Regatului Poloniei către guvernatorulú Stetinu-lui «In causa Palatini Moldaviae».

- f. 183 r. «Pacta» cu Impăratul Turcilor. Anno Domini 1672.
 f. 186 v. Scrisori de la Sultan și Vizir către regele Poloniei.
 f. 188. Aprobarea pactului Turcilor, 1667.
 f. 191. Scrisori de la Hanul Crimului și de la Sultan, 1673.
 Mss. 428. Scrisore de la Impăratul Leopold către Sobieski, 10 Mai 1684.
 Mss. 423. p. 531. Copia răspunsului către Domnul Țerei Românești. 21 Iunie 1676.
 p. 335. Responsum... 2 Iulie 1676.
 Mss. 421: Copii.
 f. 124. Scrisore a lui Ioan Sobiecki.
 Mss. 422. Documente de la Ioan III, 1687 și 1688. Copii. Apröpe întregu volumul e compus din documente privitoare la incursiunile lui Sobieski in Moldova.
 Mss. 616. Acte relative la afacerile turcesci, 1542—1733.
 ff. 114 — 135. Călătoria unui ambasador polon trimis la Constantinopole la 1619. Vorbind despre trecerea lui prin Moldova la mergere și întörcere, dă multe informațiuni despre starea acestei țări și despre primirile ce i s'au făcut.
 f. 138. Scrisorea lui Vladislau IV către Sultanul, 30 Nov. 1633.
 f. 140. Scrisorea aceleiași către Sultan 1634.
 ff. 307—324. Relație despre evacuarea Cămeniței la 1699.
 f. 288. Delimitatio inter Polones et Turcas (de 14 9-bre 1699 nel 14 8-bre 1703).
 f. 293. Documentul despre delimitarea între Polonia și Turcia și despre granițele Moldovei. 14 Octobree 1703.
 f. 334. Altă relațiune despre aceeași delimitare. 1703.
 f. 344. Despre altă delimitare între Polonia și Moldova. 1711.
 f. 391—400. Cinci scrisori de la I. Grigorie Ghica, 1732, 1733, și trei răspunsuri către el.
 Mss. 1594. Scrisori originale din anii 1337—1520.
 Epistolă dela 1503 de la Ioan de Lasco către Episcopul «Warmienses».
 Mss. 1598. Scrisori originale, 1541—1548.
 — Scrisore de la Petru Porembski către «Petro Eppo Greznensi» cu data Alba Iulia 2 Octobree 1542, despre Petru VV. (4 foi).
 — Scrisore de la Petru VV. cu data Sucéva 1542.
 — Altă scrisore de la același Petru Porembski cu data 31 Octobree 1542.
 Mss. 1627. Copii de documente din sec. XVI și începutul sec. XVII.
 f. 32 v. Responsum legationis a Rodolfo Imperatore datum Andree Buin Opalinsky, 3 Iunii 1601. — De la f. 33 r. «Quod de Michaelae Valachiae...» până la f. 39 v.
 ff. 41, 42. Doue scrisori de la Sigismund Regele Poloniei despre pretențiuni față cu Moldova.
 Mss. 1631. Scrisori originale din anii 1573—1616.

Cătră finele volumului: Copia unei scrisori de la Soroca, 12 Iunie 1614.

Serisóre de la Stanislaŭ Zolkiewski, 12 Maiŭ 1615.

Cedula z listu Hospodara Woloskiego do P. Hetman....

Mss. 1662. Documente de la Sigismund III până la Ioan III. Copii.

p. 54—57. Copia unei scrisori de la Sultanulŭ cătră Regele Poloniei, 1617.
Se vorbesece in ea despre Ureche, boer moldovénŭ.

p. 63—75. Serisóre de la Skender paşa cătră Zolkiewski Hatmanulŭ.

Mss. 1644. Documente din timpulŭ lui Sigismund III. Copii.

p. 82—138. Serisórea către Hatmanulŭ Radziwil. La pag. 85 vorbesece «de infausta strage Valachica;» seurtŭ alineatŭ despre Moldova.

p. 139. Serisóre de la Sultanulŭ, 1617.

p. 168. Serisóre de la Sultanulŭ, 1613.

13. Cărti cumpărate.

Pe lângă cărtile dăruite de venerabilulŭ canonicŭ A. S. Petruşevici, despre carŭ am vorbitŭ mai susŭ în punctulŭ 10 alŭ acestei relaŭiunii, am onóre a presenta pentru biblioteca Academiei următóarele cărti procurate de mine în acéstă călătorie :

Dicŭionarulŭ limbei polone de Linde, 6 vol. in 4°.

Catalogulŭ manuscriselorŭ bibliotecei Ossolinski redactatŭ de directorulŭ ei D-lŭ Dr. W. Kętrzyński, volumulŭ 1 și întâia jumătate a vol. II, cât s'a publicatŭ până acuma.

Catalogulŭ manuscriselorŭ bibliotecei Universităŭii jagelonice in 2 volume, redactatŭ de custodele ei, d-lŭ Dr. W. Wislocki.

Schiŭe istorice de dr. L. Kubala, 2 volume, în carŭ se află multe părŭi privitóre la istoria Moldovei.

Calendarele Institutuluiŭ Stavropighia pe 1874, 1875, 1878, 1880, 1881, 1885, în carŭ se află documente și studii privitóre la ajutórele primite de Ruteni de la Domniŭ Moldovei pentru bisericile lorŭ.

Rumunia, Lemberg 1874. Scriere anonimă asupra trecutului și viitorului României.

Lexicon linguae slovenicae veteris dialecti de F. Miklosich, ediŭiunea 1, de la 1850.

Descriere istorică și statistică a bibliotecelorŭ și arhivelorŭ publice și private din Polonia de Fr. Radziszewski.

O fórte interesantă broşură, pe cât sciŭ necunoscută, relativă la Mihaiŭ Vitézulŭ și intitulată «*Gratiae Deo actae ab ecclesia pro victoria ex Michaele multano parita,*» tipărită în Polonia, fără indicarea locului, la anulŭ 1601.

14. Concluziuni.

În aceste note scurte și foarte repede luate constă, Domnule Președinte, rezultatul excursiunii mele în Galiția. Așa cum sunt notele mele aș o valoare foarte relativă. Timpul puțin de care dispuneam și materialul colosal câtă îmi sta dinaintea m'ă împedecătu de a copia mai multe din prețioasele documente câte mi-aș trecut prin mână resfoind volumele bibliotecelor din Lemberg și Cracovia. Eram convins de altfel că mai bine ar fi să însemnez numai locurile anume unde se află documente privitoare la istoria noastră și apoi foarte ușor se va putea mijloci decopiarea lor de către persoane din localitate și cu cheltuieli relativ mică. Notele mele sunt luate în acest sens și spre acest scop. Onor. Academie va dispune cum va crede mai bine. Eu amintesc numai că persoanele din direcțiile bibliotecelor și arhivelor vizitate aș primită cu multă bună-voință cereri făcute de mine în acest sens sub rezerva ulterioarelor hotărâri ale Academiei.

D-lu Bibliotecar de la Ossolinski m'ă însărcinată a face Onor. Academiei propunerea de a trimite Institutului Ossolinski publicările sale în schimb pentru cele publicate de el. Acest institut posedă, pe lângă bibliotecă și muzeu, și o tipografie în care se imprimă în continuu mai ales publicații istorice.

Canonicul A. S. Petrușevici din Lemberg m'ă însărcinată de asemenea a propune Academiei să-i dea un ajutor de 1000 florenți pentru tipărirea notelor privitoare la istoria Românilor, despre cari am vorbită mai sus.

Terminândă această relație, îmi permită a atrage atențiunea Onor. Academiei asupra cercetărilor cari ar fi de făcută în colecțiunile Galiției pentru istoria noastră. Colecțiunile din Lemberg, Cracovia și alte orașe mai mici ale Galiției posedă un colosal material istoric privitor la Români. Acest material se află însă împrăștiat între colecții mari de documente privitoare la istoria Poloniei, așa în cât cercetarea lui sistematică ar cere timp foarte îndelungat și

mijloce însemnate pentru pregătirea copiilor. Cea mai mare parte, aproape toate documentele din aceste colecții, și în special pentru secolii XVI, XVII și XVIII, sunt scrise în limba polonă. Din această cauză cercetarea completă, și așa zicându definitivă a colecțiilor Poloniei pentru istoria noastră, nu poate fi făcută de câtă de persoane cari să aibă solide cunoștințe de istoria Românilor și să posede perfect limba polonă, avându în același timp și deprindere la citirea textelor polone vechi. Convingerea mea este că numai o cercetare făcută în aceste condiții poate aduna tot materialul istoric cuprins în acele bogate colecții; prin această istorie noastră s'ar deschide un orizon de o bogăție nemărginită, care până astăzi este încă foarte puțin cunoscut.

București, 10 Octombrie, 1885.

